

Namibië

Botswana

Victoriawatervallen • Chobe
Okavangodelta • Kgalagadi

NELLES
GIDS

NIEUW met actuele reistips

Foto: Volkmar E. Janicke

Een pan vol dieren • Schwarzwälder Kirschart en
millipap • Naar de Himba in Kaokoveld

Nelles Verlag

met extra
HOTELLIJST
en talrijke
DETAILKAARTEN

NAMIBIË / LIJST VAN KAARTEN

Windhoek	48/49
Ten zuiden van Windhoek	70/71
Sossusvlei	76
Zuid-Namibië	84/85
Keetmanshoop	87
Fish River Canyon	92
Lüderitz en omgeving	99
Westelijk Namibië	110/111
Okahandja	113
Swakopmund	120
Walvis Bay	137
Noorden	156/157
Waterberg	159
Etoscha National Park	170/171
Noordoosten	196/197
Tsumeb	201
Popa Falls / Mahango Game Reserve / Tsodilo Hills	208
Mudumu N. P. / Mamilil N. P.	212
Victoria Falls	218
Chobe National Park	221
Maun	224
Moremi Wildlife Reserve	226

ANGOLA

ZAMBIA

Rundu

Katima Mulo

Livingstone

Shakwe

Ngoma

Victoria Falls

Maun

Maun

Hwange

Ghanzi

Shorobe

Nata

Bothatogo

Makgadikgadi Pans Game Reserve

Tutume

Central Kalahari Game Reserve

Letlhakane

Francistown

OMAHEKE

Ngai Pan National Park

Tonota

Ghanzi

Ngai Pan National Park

Mmadinare

KALAHARI

Ngai Pan National Park

Selibe Phikwe

DESERT

Ngai Pan National Park

Palapye

Trans-Kalahari Hwy

Ngai Pan National Park

Mahalapye

KGALAGADI

Ngai Pan National Park

Ellisras

Transfrontier Park

Ngai Pan National Park

Mochudi

Warmsbad

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Rietfontein

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Boksbits

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Nakop

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Upington

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Griekwastad

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Warrenton

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

Kimberley

Ngai Pan National Park

Warmsbad

LEGENDA

★★	topattractie (op de kaart) (in de tekst)	★★	de geel gemarkeerde namen worden in de tekst vermeld		staatsgrens
★	bezienswaardigheid (op de kaart) (in de tekst)		internationale luchthaven, nationale luchthaven		provinciegrens
8	oriëntatienummer in tekst en op kaart		landingsbaan		autosnelweg
	oriëntatienummer in tekst en op plattegrond		UNESCO werelderfgoed		hoofdweg (geasfalteerd)
	oriëntatienummer in tekst en op plan		nationaal park, natuurreservaat, wildreservaat		hoofdweg (niet geasfalteerd)
	openbaar / belangrijk gebouw		strand, wrak		secundaire weg (niet geasfalteerd)
	hotel, restaurant		bergtop (hoogte in meters)		piste, weg, pad
	hospitaal, post		pas		afgesloten weg
	winkelcentrum, markt		brun, drinkwater		spoor
	kerk, kerkhof		bezienswaardigheid, fort		voetgangerszone
	informatiecentrum, politie		bron, drinkwater		wegnummer
			lodge, camp / campsite		afstand in kilometers
					parkeerplaats, golfterrein

COLOFON: Nelles Gids: Namibië – Botswana

All rights reserved
© Nelles® Verlag GmbH, 81379 München, Machtfinger Str. 11
Info@Nelles.com, www.Nelles.com
Druk 2015
ISBN 978-3-86574-407-4

Licentieovereenkomst: Onderwerp van de gebruikersovereenkomst zijn de door Nelles Verlag GmbH gepubliceerde digitale reisgidsen "Nelles Gids". Nelles Verlag GmbH verleent alleen aan eindklanten toestemming voor het gebruik van de "Nelles Gids". Nelles Verlag GmbH verleent de gebruiker een niet-exclusief en beperkt recht op het gebruik van de "Nelles Gids". De gebruikers hebben het recht om een digitale kopie van de gewenste reisgids te downloaden, een elektronische kopie daarvan als back-up op te slaan en, voor zover door Nelles Verlag GmbH ter beschikking gesteld, een exemplaar daarvan uit te printen en daarvan twee kopieën te maken. Elk ander gebruik is slechts toegestaan met schriftelijke toestemming van Nelles Verlag GmbH. Indien de gebruiker in strijd handelt met deze licentieovereenkomst, is hij verplicht om, ongeacht de aanspraak op eventuele verdere schadevergoeding, een contractuele boete te betalen voor elke opzettelijke schending van deze overeenkomst. De gebruiker wordt erover geïnformeerd dat het bedrijf Nelles Verlag GmbH ter bescherming van de "Nelles Gids" technische maatregelen heeft genomen. De gebruiker is niet gerechtigd de technische beschermingsmaatregelen te omzeilen zonder de toestemming van Nelles Verlag GmbH. De door Nelles Verlag GmbH toegevoegde auteursrechtvermeldingen, referenties en merknamen mogen door de gebruiker niet worden gewijzigd noch mogen zij worden verwijderd.

Disclaimer: Alle informatie in de "Nelles Gids" wordt door het team van Nelles Verlag GmbH zorgvuldig onderzocht en geactualiseerd en, waar mogelijk, gecontroleerd op nauwkeurigheid. Ondanks zorgvuldig onderzoek is het mogelijk dat de informatie in de "Nelles Gids" niet of niet meer relevant is. Nelles Verlag GmbH kan dus evenmin als het team van de "Nelles Gids" aansprakelijk worden gesteld voor de volledigheid en juistheid van de in de "Nelles Gids" aangeboden informatie. Nelles Verlag GmbH en het team van de "Nelles Gids" kunnen in het bijzonder niet aansprakelijk worden gesteld voor schade, ongemak of tekortkomingen, letsel of andere gevolgen, voortvloeiend uit de informatie in de "Nelles Gids". Deze disclaimer geldt echter niet voor schade die voortvloeit uit schade aan leven, lichaam of gezondheid, gebaseerd op een nalatig plichtsverzuim door Nelles Verlag GmbH of een opzettelijk of nalatig plichtsverzuim door een wettelijke vertegenwoordiger of agent van Nelles Verlag GmbH. Op dezelfde wijze geldt deze disclaimer niet voor andere schade die voortvloeit uit een grof nalatig plichtsverzuim door Nelles Verlag GmbH of een opzettelijk of grof nalatig plichtsverzuim door een wettelijke vertegenwoordiger of agent van Nelles GmbH. Nelles Verlag GmbH is niet verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van haar diensten.

Bij de hyperlinks en advertenties gaat het om inhoud die afkomstig is uit externe bronnen, waarvoor geen aansprakelijkheid is verschuldigd. Nelles Verlag GmbH distantiëert zich uitdrukkelijk van de inhoud van de gelinkte websites. In geen geval is Nelles Verlag GmbH aansprakelijk voor enige directe, indirecte, bijzondere of andere schade die voortvloeit uit het gebruik van een gelinkte website.

Lijst van kaarten	2
Colofon / Legenda / Voorbehoud	4

1 LAND EN VOLK

Hoogtepunten van Namibië	12
Historisch overzicht	14
Geschiedenis	17
Volken en culturen	23
Natuur, dieren- en plantenwereld	33
Economie en politiek	43

2 WINDHOEK

Stadswandeling	47
Omgeving	63
<i>INFO: Restaurants, bezienswaardigheden</i>	64-65

3 ZUIDEN

Rehoboth	69
Kalahari	72
NamibRand Nature Reserve	76
Namib Naukluft Park / Sossusvlei / Sesriem	76
Naukluft-gebergte	79
Kuiseb Canyon	81
Kokerboomwoud	82
Kgalagadi Transfrontier Park	88
National Park Ai-Ais / Fish River Canyon	91
Lüderitz	97
<i>INFO: Restaurants, bezienswaardigheden</i>	104-105

4 WESTEN

Okahandja	109
Karibib	114
Usakos	116
Erongo-gebergte / White Elephant	116
Spitzkoppe	118
Swakopmund	119
Langstrand	133
Walvis Bay	134
Dorop National Park	138
Nationaal Park Skelettenkust	141
Zuid-Kunene ("Damaraland")	142
Twyfelfontein	144
Vingerklip	146
Uis / Brandberg / White Lady	147
Omaruru	148
<i>INFO: Restaurants, bezienswaardigheden</i>	149-151

5 NOORDEN

Otjiwarongo	155
Waterberg Plateau Park	159
Outjo	165
Etosha National Park	167
Four-O-Region (Ovamboland)	176
Ruacana	180
Kaokoveld	182
Epupa-watervallen	187
Sesfontein	188
<i>INFO: Restaurants, bezienswaardigheden</i>	190-191

6 NOORDOOSTEN

'Máisdriehoek'	195
Otavi	198
Tsumeb	198
Grootfontein	201
Hoba-meteoriet	203
Bushmanland	203
Okavango-regio	205
Caprivistroom	206
Bwabwata National Park	207
Victoriawatervallen	215
Chobe National Park	219
Okavango-delta	222
Moremi Wildlife Reserve	225
Gobabis	229
<i>INFO: Restaurants, bezienswaardigheden</i>	232-233

7 THEMA'S

Autorijden en veiligheid	234
Namibische keuken	236

8 PRAKTISCHE TIPS

Reisvoorbereidingen	238
Namibië in cijfers	238
Reisdocumenten	238
Geld	238
Gezondheid / inenting	239
Klimaat en reisperiode	240
Kleding en uitrusting	241
Gedrag / vooroordelen	241
Reizen naar Namibië	242
Over land	242
Per vliegtuig	242

Reizen in Namibië	243
Huurauto / verkeersregels	243
Vliegtuig	244
Autobus / truck	244
Taxi	244
Trein	245
Praktische tips	245
Accommodatie	245
Alarmnummers	245
Alcohol	246
Beschermd gebied	246
BTW-teruggave	246
Douane	247
Elektriciteit	247
Feestdagen en feesten	247
Fotografie	248
Fotograferen	248
Gidsen	248
Guestfarms	248
Kranten / radio / televisie	249
Nachtleven	249
Openingstijden / post	249
Prijsniveau	250
Reserveringen	250
Telefoon	250
Tijd	251
Veiligheid	251
Weblinks	251
Winkelen / souvenirs	251
Taalwijzer	252
Adressen	252
Diplomatieke vertegenwoordigingen in Namibië	252
Diplomatieke vertegenwoordigingen van Namibië in Nederland en België	252
Luchtvaartmaatschappijen in Windhoek	252
Namibisch verkeersbureau in Duitsland	253
Informatie in Nederland	253
Namibisch verkeersbureau in Windhoek	253
Auteur	253
Register	254
Accommodatie	257

HOOGTEPUNTEN VAN NAMIBIË

***Gathemannhaus, Windhoek** (zie p. 53): Het uit drie huizen bestaande nostalgische ensemble is een van de weinige aandenkens aan de koloniale periode aan de Independence Ave.

****Christuskerk, Windhoek** (zie p. 58): Een neogotische bakstenen kerk in Afrika? De Christuskerk introduceert de stijl van keizer Wilhelm II in het postmoderne silhouet van Windhoek.

****Alte Feste, Windhoek** (zie p. 60): Waar Windhoeks carrière als hoofdstad van de kolonie begon, gedenkt nu een museum de oudere en jongere geschiedenis van Namibië.

****Sossusvlei** (zie p. 76): Glooiende zandheuvels tot aan de horizon – met 375 m de hoogste sterduinen ter wereld.

****Naukluft-gebergte** (zie p. 79): Bergoase in de woestijn – de kloven en beekjes voeden weelderige planten, antilopen, zebra's, luipaarden en een rijke vogelwereld.

****Kokerboomwoud** (zie p. 82): Silhouetten van aloë's bij zonsondergang – de elegante kokerbomen zijn goed voor karakteristieke foto's van Namibië.

****Fish River Canyon** (zie p. 92): Een van de grootste ravijnen ter wereld, diep in het zuiden van Namibië.

***Rotskerk, Lüderitz** (zie p. 100): Koloniale architectuur in onherbergzaam gebied gedenkt 'Duits-Zuidwest'.

****Goerkehaus, Lüderitz** (zie p. 100): Jugendstil in Afrika – ramen met flamingo's, erker, kostbaar meubilair.

****Kolmanskop, Lüderitz** (zie p. 102): Spookstad van de diamantdelvers. De woestijn dringt binnen door ramen en deuren, maar de kegelbaan ziet er nog bijna als nieuw uit.

Voorgaande pagina's: De Wolwedans Dune Lodge in het NamibRand Nature Reserve. Een groep San ('Bosjesmannen') in de Kalahari. Rechts: Jachtluipaarden zijn de snelste jagers in het Etosha National Park.

****Erongo-gebergte / White Elephant** (zie p. 117): Bizarre erosievormen, geheimzinnige rotsschilderingen en een schitterend berglandschap.

****Station, Swakopmund** (zie p. 123): Luxe in het station in keizer Wilhelm-stijl: waar vroeger stoomlocomotieven briesen, logeren en dineren tegenwoordig zakenmensen en toeristen.

***Altes Amtsgericht, Swakopmund** (zie p. 125): Een parel van koloniale architectuur onder de Afrikaanse zon.

****Museum, Swakopmund** (zie p. 125): Een apotheek uit 1900, ossenwagens, Himba-sieraden en mineralen onder de geëxposeerde voorwerpen.

****Cape Cross** (zie p. 140): Tien-duizenden zeehonden op een zwart glanzende rots in het schuim van de Atlantische Oceaan – het brult, jankt, blaft en stinkt. Niet ver weg staat het in 1486 opgerichte stenen kruis van de Portugese zeevaarder Diogo Cão.

****Versteende woud**, (zie p. 143): Tussen versteende boomstammen groeit de Methusalem onder de planten, de welwitschia mirabilis.

****Twyfelfontein**, (zie p. 144): Een schilderijengalerij in rotssteen: antilopen, giraffen, leeuwen en neushoorns, patronen en lijnen staan op de werelderfgoedlijst van de Unesco.

****Brandberg**, (zie p. 146): Nog meer rotsschilderkunst, waaronder de beroemde 'White Lady', een geheimzinnige persoon met wit onderlichaam, gewapend voor de jacht.

****Waterberg** (zie p. 159): Op het bergplateau leven zeldzame zwarte paardantilopen, neushoorns en buffels; een kerkhof gedenkt de slag waarna de Herero de woestijn in vluchtten.

****Etosha National Park** (zie p. 167): Zebra's, gnoes, koedoe's en spiesbokken, struisvogels, giraffen, olifanten, jachtluipaarden, luipaarden en leeuwen – een koninkrijk van dieren.

****Kaokoveld** (zie p. 182): Het land van de Himba-nomaden is een wilde landstreek met grandioze landschappen en unieke dierenwereld.

Foto: Fritz Polking (Tierbildarchiv Angermeyer)

****Epupa-watervallen** (zie p. 187):

De imposante watervallen van de Kunene vormen een natte oase in droog landschap; palmen en mopanen staan langs de rivier vol krokodillen.

****Hoba-meteoriet** (zie p. 203): Confrontatie met het buitenaardse: het 3 m lange brok ijzer landde 80.000 jaar geleden in Namibië.

****Popa Falls** (zie p. 208): De cascades van de Okavango worden omlijst door weelderige vegetatie – ideaal om vogels te observeren en voor het eerst nijlpaarden te ontmoeten.

****Mamili National Park** (zie p. 212): De Okavango-delta in het klein: rivierarmen, kanalen, waterlelies, krokodillen, grote kuddes olifanten, de schuwe sitatoenga's – een waterparadijs in de Caprivistreek.

ZUID-AFRIKA / BOTSWANA

****Kgalagadi Transfrontier Park** (zie p. 88): Leeuwen en oryx-antilopen in de Kalahari: een excursie naar dit woestijnpark in Zuid-Afrika dat bekend staat om zijn rijkdom aan wild.

BOTSWANA

****Tsodilo Hills** (zie p. 209): Rots-tekeningen en schilderijen midden in de Kalahari: de eilandbergen van de Tsodilo Hills zijn een oeroude plek van magie en behoren tot het Unesco-wereldcultuurgood.

****Chobe National Park** (zie p. 219): In het National Park aan de Chobe-rivier ziet u vooral olifanten in grote kuddes heel dicht voor de camera.

****Moremi Wildlife Reserve** (zie p. 225) en **Chief's Island** (zie p. 226), **Okavango-delta** (zie p. 222): Afrikaanse wildernis met leeuwen, olifanten, wrattenzwijnen en hyena's – een tocht met een mokoro door het waterlandschap van de delta brengt u oog in oog met nijlpaarden, krokodillen en een gevarieerde vogelwereld.

ZIMBABWE / ZAMBIA

****Victoria watervallen** (zie p. 215): Over 1700 meter breedte stort de Zambezi met een enorme schuimproductie in een 110 meter diepe, nauwe kloof.

HISTORISCH OVERZICHT

13 miljoen jaar v. Chr. Kaakbeenderen, gevonden bij Otavi, zijn de oudste sporen van Hominoidea (mensapen) in Namibië.

26.000 v. Chr. Stenen plaatjes beschilderd met giraffen gaan door voor de oudste culturele sporen van de oerbewoners: waarschijnlijk voorouders van de 'Bosjesmannen', de San.

Tot aan de jaartelling Rondtrekkende jagers en verzamelaars, waarschijnlijk San en Damara, laten rotsschilderingen, sieraden uit struisvogeleieren en beenderen achter. Rond de jaartelling kwamen vermoedelijk de Khoë, voorouders van de Nama.

Tot de 13de eeuw Jagers en verzamelaars verdrongen door rondtrekkende veetelers van de Khoë. Ze laten op veel plaatsen stenen cirkels achter zoals op de Brandberg, in de Namibwoestijn en in het dal van de Ugab.

1200 De veetelers leggen wegen aan; het wengen in de Hungorobkloof bij de Brandberg dateert waarschijnlijk uit de 13de eeuw.

1486 De Portugees Diogo Cão landt bij Cape Cross en richt een stenen kruis op.

1488 Bartolomeu Diaz bereikt Angra Pequena, tegenwoordig Lüderitzbaai.

15de/16de eeuw Bantoe sprekende volken uit het noorden steken de Kunene over. Daartoe behoren Ovambo en Herero. De Ovambo vestigen zich ten noorden van de Etosha Pan.

1589 De Brit A. Battels woont zestien maanden in Ovamboland.

1677 Nama vallen een schip aan dat voor anker ligt bij de Kuisebmond.

17de/18de eeuw Van de Ovambo en de Nama zijn koningen en raadsvoorzitters bekend.

1760 Jacobus Coetzee steekt de Oranje over en woont ten zuiden van de Nama in de regio Warmbad. Zijn berichten over de rijkdom aan wild in Zuid-Namibië en de grote kuddes veen van de Nama trekken jagers naar Namibië.

1785 Herero trekken van het Kaokoveld naar Okahandja.

1793 Nederlanders roepen Walvisbaai en Angra Pequena uit tot hun territorium.

1798 Orlam-Nama immigreren vanuit Zuid-Afrika naar het zuiden van Namibië.

1806-14 Stichting van de eerste missieposten (Warmbad, Bethanie).

1836 James Edward Alexander reist door Namibië, bezoekt Okahandja, het latere Windhoek, en Walvis Bay.

1838 Jonker Afrikaner vestigt zich met zijn Orlam-Nama in Ai-Gams (Windhoek).

1843 David Livingstone reist door de regio van de latere Caprivistrook. In hetzelfde jaar trouwt Carl Hugo Hahn met de Engelse Emma Hone. Zij gaat door voor de uitvindster van de Victoriaanse dracht van Herero-vrouwen.

Rond 1850 De vijandelijkheden tussen Orlam-Nama en Herero escaleren; de jager en onderzoeker Francis Galton bemiddelt bij het vredesverdrag. Samen met Charles John Andersson bereikt Galton in 1851 als eerste

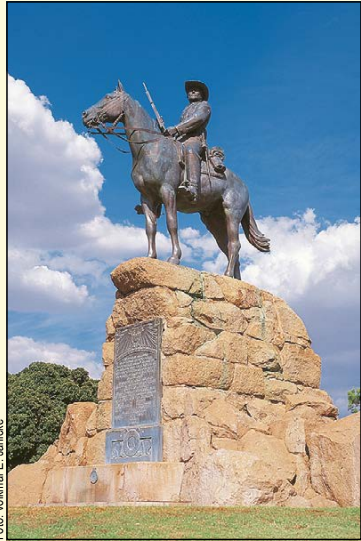

Foto: Volkmar E. Jantke

De Zuidwester ruiter herdenkt de Duits-koloniale periode (Windhoek).

Europeaan de Etosha Pan.

1876 Engeland verklaart het vestigingsgebied van de Nama en Herero tot protectoraat, Walvis Bay volgt kort daarop.

12.5.1883 Heinrich Vogelsang, gezant van Adolf Lüderitz, verwerft van de Nama land rond Lüderitzbaai.

1884 Bismarck lijft 'Lüderitzland' in bij de Duitse invloedssfeer.

1890 Duitsland wordt het eens met Engeland over het grensverloop tussen het Duitse en Engelse invloedsgedebied en ruilt Wituland in

het huidige Kenia tegen de Caprivistreek en Helgoland.

1892 Binnen twee jaar bouwt Curt von François een 'vesting' tussen de territoria van de Nama en Herero en sticht Windhoek. In hetzelfde jaar wordt een baai aan de monding van de Swakop bestemd als haven van de kolonie. Swakopmund wordt gesticht.

1902 Voltooiing van het smalspoor Swakopmund – Windhoek.

1904 Herero-opstand: 123 blanke kolonisten en missionarissen worden gedood. Op 12

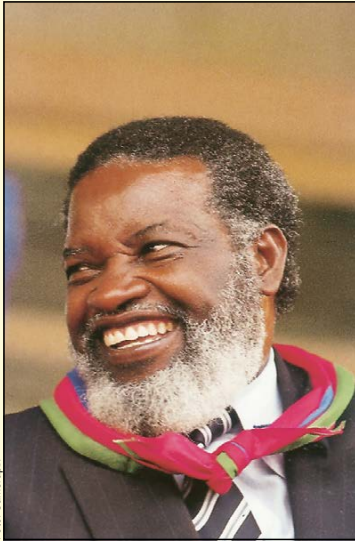

Foto: Camerapix

In 1990 wordt Namibië onafhankelijk en Sam Nujoma de eerste president.

augustus vluchten de op de Waterberg bijeengekomen Herero de Omahekewoestijn in. Schattingen over het aantal slachtoffers variëren van 15.000 tot 65.000 Herero.

1904 In oktober beginnen de Witbooi-Nama een opstand; gevechten in het zuiden.

1907 Na de dood van aanvoerder Hendrik Witbooi (1905) verflauwt de opstand van de Nama; het Duitse Rijk verklaart alle krijgsvorrichtingen in de kolonie voor beëindigd.

1908 Een arbeider van spoorwegopzichter August Stauch ontdekt diamanten in de Na-

miwoestijn; Kolmanskop (nu een spookstad bij Lüderitz, zie p. 102) wordt boomtown.

1909 Begin van de karakoelchapenteelt.

1915 Na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in 1914 bezetten Zuid-Afrikaanse troepen Duits-Zuidwest-Afrika; capitulatie.

1919 Verdrag van Versailles: Zuidwest-Afrika wordt Zuid-Afrikaans mandaatgebied. Uitzetting van Duitse farmers, vestiging van Boeren.

1939 Tweede Wereldoorlog, Duitsers worden geïnterneerd naar kampen in Zuid-Afrika.

1951 De Zuid-Afrikaanse apartheidswetten verergeren de sociale positie van zwarten en kleurlingen, ook in Zuidwest-Afrika.

1958 Toivo ya Toivo sticht de OPO (Ovamboland People's Organization), later SWAPO (South West Africa People's Organization).

1959 Eerste anti-apartheid-protesten.

1964 Het Odendaal-plan creëert thuislanden voor de niet-blanke bevolking.

1966 Eerste gevechtsacties tussen Zuid-Afrikaanse troepen en de SWAPO.

1973 De VN erkent de SWAPO als officiële vertegenwoordiger van Zuidwest-Afrika.

1975 Oprichting van de 'Turnhalle Alliantie' (DTA) door politiek gematigde groepen die de gewapende strijd afwijzen.

1978 De door de VN voorbereide verkiezingen worden door de SWAPO geboycot. Vorming van een Namibische regering door de DTA. De apartheidswetten worden opgeheven.

1988 Zuid-Afrika, Angola en Cuba akkoord over de onafhankelijkheid van Namibië; terugtrekking van Cubaanse troepen uit Angola.

1989 De SWAPO wint bij de eerste vrije verkiezingen een absolute meerderheid.

21.3.1990 Namibië wordt onafhankelijk, SWAPO-leider Sam Nujoma staatspresident.

1994 Bij de parlementsverkiezingen behaalt de SWAPO een tweederde meerderheid.

2005 Hifikepunye Pohamba wordt president.

2005 Eerste onteigening (met schadeloosstelling) van een 'blanke' farm.

2011 Teruggave van in de koloniale tijd meegenomen gebeente van Herero, Nama en Damara. De Evangelische Kerk van Duitsland betreurt dat ze zich bij de volkenmoord aan de Herero in 1904 niet eenduidig tegen de koloniale macht heeft verzet.

2014 Air Namibia krijgt ca. 1 miljard Namibië-dollars overheidssteun.

Foto: Erhard Pansegrau

LAND EN VOLK

GESCHIEDENIS

Rotsschilderingen en stenen cirkels

Namibië lijkt tot aan de Duitse kolonisatie een land zonder geschiedenis. Tussen de weinig grijpbare jaartallen liggen millennia en eeuwen zonder enige kennis over de volken en gebeurtenissen tussen de Oranje en de Kunene. Tot aan de komst van blanke jagers, missionarissen en kolonisten leefden in Namibië slechts volken zonder schrift. Hun geschiedverhalen gaven ze mondeling door aan de volgende generaties. En anders dan in West- of Oost-Afrika waren er geen Arabische kooplieden of ontdekkingsreizigers die datgene wat ze zagen hebben opgetekend. De enige bronnen voor de vroegste geschiedenis van Namibië zijn rotsschilderingen (zie ook thema's p. 238) die even moeilijk te dateren zijn als toe te schrijven aan een bepaalde bevolkingsgroep. Ze ontstonden ongeveer vanaf 5000 v. Chr. en beelden landstreken die nu onvruchtbaar zijn af als wildparadijzen vol olifanten, neushoorns, antilopen en giraffes. De rotsschilders en graveurs schilderen zichzelf als jagers; ze dansen en verrichten rituele handelingen. Overeenkomsten in postuur en tatoeage doen vermoeden dat de kunstenaars voorvaders waren van de Bosjesmannen of San die als jagers en voedselverzamelaars door Namibië trokken. Tegelijkertijd met de San hebben waarschijnlijk ook de Damara in Namibië geleefd.

Rond de jaartelling verschijnt een ander volk: stenen cirkels in de Namibwoestijn en op de Brandberg zijn overblijfselen van tijdelijke nederzettingen van de Khoi, voorvaders van de Nama. Zij telen runderen en schapen en verdrijven de San uit hun traditionele

territoria. Ze leggen zelfs wegen aan, waarvan een uit de 13de eeuw daterend weggennet in een kloof bij de Brandberg getuigt. In de 15de/16de eeuw komt het tot een nieuwe immigratiegolf: de Bantoe sprekende volken Ovambo en Herero uit het Oost-Afrikaanse gebied van de Grote Meren bereiken de Kunene en steken deze over. De Ovambo strijken neer ten noorden van de Etosha Pan, waar ze verschillende koninkrijken stichtten, de Herero leven als veenomaden in het noordwesten.

**Europese contacten,
Afrikaanse kolonisten**

Tussen 1486 en 1488 gaan de eerste Europeanen voor anker voor de Namibische kust: Diogo Cão landt bij Cape Cross en richt een stenen kruis op (*padrão*), Bartolomeu Diaz bereikt twee jaar later Angra Pequena. Steeds vaker duiken in de daarop volgende eeuwen schepen op voor de kust, en eenmaal, in 1677, vallen de Nama aan. Dit gevecht is de eerste strijd van Europeanen met de bewoners van Zuidwest-Afrika.

In 1760 steekt Jacobus Coetzee, koopman, de Oranje over. Hij vestigt zich bij het huidige Warmbad onder Nama en bericht na terugkeer in Zuid-Afrika over de rijkdom aan wild in Zuidwest-Afrika en de grote kuddes rundvee van de Nama. Dit nieuws roept nieuwe reizigers op het toneel, zoals Hendrik Hob, die de Fish River bereikt. Maar de wegen die vanaf de Kaap door het Namaqualand naar het noorden voeren zijn onveilig; San-stammen overvallen de reizigers. Zo blijft Namibië ook in het vervolg terra incognita.

In 1785 duiken de eerste Hererostammen op in het gebied van het huidige Okahandja. Ze zijn georganiseerd in verschillende familieclans en ressorteren onder een opperhoofd. Genealogische bronnen van de Herero noemen voor deze tijd Mutjise als heerser. Als de Herero optrekken naar het noordelijke Namibië leidt dit ten slotte tot con-

Links: Een Herero-vrouw in typische (oorspronkelijk Victoriaanse) kledij.

flicten om weidegrond met de Nama. In eerste instantie lossen de Nama- en Herero-opperhoofden dit conflict vreedzaam op. Maar in 1798 rukt een uit Zuid-Afrika afkomstige Nama-stam op over de Oranje, en daarmee wordt een agressievere politiek geïntroduceerd in het land. Deze Orlam-Nama hebben in de Kaapregio als arbeiders op boerderijen gewerkt, bezitten vuurwapens en zijn georganiseerd in patriarchale familieclans. Velen stammen af van relaties van blanke boeren met Nama-vrouwen, kunnen lezen en schrijven en vormen in de noordelijke Kaapprovincie een soort inheemse politie-eenheid om de kolonisten te beschermen tegen veediefstal en overvallen van de San. Nadat echter een Orlam een blanke veldkornet heeft omgebracht, vlucht de eenheid naar het noorden en verovert met doelgerichte aanvallen tegen zowel Nama als Herero al snel vee- en weiderechten.

Jagers, wetenschappers, missionarissen

Europese pogingen om land te veroveren beperken zich allereerst tot de kust. In 1786 verkent het Britse oorlogsschip *Nautilus* de kust op zoek naar een plaats voor een strafkolonie. In 1793 verklaren de Nederlanders de baai van Walvis Bay tot hun territorium. Eind 18de eeuw wordt ook de eerste blanke kolonist op Namibisch grondgebied beschreven. Hij heet William Visagie en woont bij Swartmodder, het huidige Keetmanshoop. Begin 19de eeuw komen ten slotte de eerste missionarissen: in 1806 de gebroeders Albrecht in Namaqualand, in 1814 Heinrich Schmelen in Bethanie, in 1841 Carl-Hugo Hahn in Damaraland, een jaar later Heinrich Kleinschmidt in het gebied van de Rehobother Basters. Dat Zuidwest-Afrika ook economisch inte-

ressant is en dat er meer is dan wild alleen, ontdekt in 1829 de Amerikaan B. Morell. Hij vindt op het eiland Itchabo in de Atlantische Oceaan rijke vindplaatsen aan guano (meststof), die een ware wedloop op de kust van Namibië veroorzaken. In 1840 is voor het eerst sprake van koperwinning door 'inboorlingen'.

Een eerste grote expeditie om Zuidwest-Afrika te bestuderen vindt plaats in 1851: Sir Francis Galton en Charles John Andersson dringen door tot aan de Etosha Pan. Tijdens een nieuwe reis in 1859 bereikt Andersson als eerste Europeaan de Okavango. In Zuidwest-Afrika nemen de conflicten over vee- en weideland toe. Nieuwe Namastammen trekken van de Kaap naar het noorden, zoals in 1863 de Witboois. Tegelijkertijd wordt de druk van de uit het noorden naar het zuiden opdringende Herero steeds groter. In 1850 overvallen Nama de Herero-nederzetting Okahandja en doden honderden personen. In 1870 komt door bemiddeling van missionarissen een vredesverdrag tot stand, ondertekend door Jan Jonker Afrikaner voor de Nama en door Kamaherero als opperhoofd van de Herero. Tien jaar later al breekt een nieuwe oorlog uit. De verzoeken van Duitse missionarissen om Britse bescherming worden door Groot-Britannië afgewezen. In 1878 annexeert het Walvis Bay.

Ontstaan van een Duitse kolonie

In 1883 begint voor Zuidwest-Afrika een nieuw hoofdstuk als Heinrich Vogelsang aankomt in de baai van Angra Pequena. In opdracht van de Bremer koopman Adolf Lüderitz onderhandelt Vogelsang met Nama-kapitein Joseph Fredericks in Bethanie over verkoop van de kuststrook. Over de daadwerkelijke omvang van het verkochte land en over het gebruik ervan bestaan na de succesvolle overeenkomst verschillende interpretaties: Vogelsang rekent met geografische mijlen, Fredericks met de

Rechts: Het Altes Amtsgericht in Swakopmund – een relict van het keizerlijk-Duitse koloniale bestuur.

Foto: Volkmar E. Janicke

iets kortere Engelse mijl. Bovendien meent hij het land slechts tijdelijk vergeven te hebben. In 1884 plaatst rijkskanselier Bismarck het bezit van Lüderitz in Zuidwest-Afrika onder Duits protectoraat. De eerste stap naar een kolonie is gezet.

Lüderitz verkoopt voor 500.000 'Reichsmark' delen van zijn land aan het nieuw opgerichte Deutsche Colonial-Gesellschaft dat Zuidwest-Afrika toegankelijk wil maken. Twee jaar later verdringt hij tijdens een verkenningstocht over de Oranje. Het koloniale bestuur heeft zich inmiddels in Otjimbingwe geïnstalleerd. De eerste consul-generaal Gustav Nachtigal wordt in 1885 opgevolgd door Heinrich Ernst Göring. In 1889 gaan de eerste 21 man van het koloniale leger onder majoor Curt von François van boord. Er woedt dan een hardnekkige oorlog van Witbooi-Nama tegen de Damara en Herero, later ook tegen concurrerende Nama-stammen. Met de buit gemaakte kuddes vee kopen de Witboois wapens.

In 1888 wordt Wilhelm II Duits keizer en Leo von Caprivi volgt Bismarck

op als rijkskanselier. Onder zijn leiding komen Groot-Brittannië en Duitsland in 1890 een gebiedsruil overeen: Zuidwest-Afrika krijgt het eerste stuk van een 'Duitse' corridor door Brits gebied, die later tot aan Duits-Oost-Afrika verlengd zal worden. In ruil gaat de Duitse kolonie Wituland (in Kenia) naar de Britten. Ook de hypothetische aanspraak op Zanzibar moet worden opgegeven. In plaats daarvan krijgt Duitsland Helgoland. De Caprivistreek, die het Duitse rijk toegang tot Zambezi verschaft, krijgt de naam van zijn 'ontdekker'. In hetzelfde jaar besluit Curt von François Otjimbingwe op te geven ten gunste van de Namaderzetting Windhoek en begint hij met de bouw van een fort.

Oorlogen met Nama en Herero

Maar Hendrik Witbooi, leider van de Witboois, geeft de strijd niet op en weigert het aangeboden beschermingsverdrag te accepteren omdat hij denkt geen bescherming nodig te hebben. Majoor Theodor Leutwein, sinds 1894

opvolger van Von François, lukt het om na gevechten in het Naukluft-gebergte Witbooi tot vrede te overreden. Het ontsluiten van de kolonie, waar Duitsers zich (in tegenstelling tot in Togo, Kameroen en Tanzania) op grote schaal vestigen en het land zullen bewerken, verloopt voorspoedig. In 1897 wordt een begin gemaakt met een smalspoor van Swakopmund naar Windhoek, vijf jaar later vindt de eerste rit plaats.

Op 12 januari 1904 breekt de Herero-opstand uit. Daaraan waren klachten van Herero vooraf gegaan over de (dwang-)verkopen van hun land aan blanke kolonisten. Forts van het koloniale leger bij Okahandja, Otjimbingwe, Omaruru en bij de Waterberg worden aangevallen. Bij overvallen op farms komen 123 Duitsers om. De reactie van Gouverneur Leutwein wordt als te afwachtend beschouwd, waarop hij het opperbevel moet afstaan aan de

veel gewetenlozere generaal-majoor Lothar von Trotha. Deze probeert de Herero, die zich met kinderen en vee hebben teruggetrokken op de Waterberg, in te sluiten. Bij de Grote en Kleine Waterberg komt het op 11 augustus tot gevechten. Op 12 augustus besluiten de Herero naar het oosten te vluchten, de woestijn Omaheke in. Ze hopen Brits-Bechuanaland (Botswana) te bereiken. Bij gebrek aan water, en genadeloos achtervolgd door de Duitsers, komen slechts weinigen daar aan. Over het daadwerkelijke aantal slachtoffers wordt tot op de dag van vandaag gespeculeerd. Men schat tussen de 15.000 en 65.000 doden.

Nauwelijks zijn de Herero onderworpen, of daar roeren de Nama ('Hottentotten') zich in het zuiden. Hendrik Witbooi accepteert het gezag van Von Trotha niet, verklaart op 3 oktober het beschermingsverdrag nietig en valt boerderijen en een missie aan in Mariental. Pas als Hendrik Witbooi in 1905 sterft, onderhandelen de Nama met de nieuwe gouverneur Friedrich von Lindequist over een vredesverdrag.

Boven: De parade van de Herero tijdens de jaarlijkse vooroudergedenkdag in Okahandja gedenkt ook de slachtoffers van de Herero-opstand in 1904.

De Nama worden onteigend en weggestopt in reservaten. Vanaf 1907 begint een korte fase van relatieve vrede: de eerste steen voor de Christuskerk in Windhoek wordt gelegd, er komt een structuurplan voor de eerste wildreservaten en in 1908 vindt de Duitser August Stauch de eerste diamanten bij Kolmanskop. Een jaar later worden de eerste 'zwarte diamanten' geïmporteerd: karakoelschappen die zijn aangepast aan het droge klimaat van Zuid-Namibië. Ze leveren vachten die nog steeds felbegeerd zijn. Het spoorwegnet wordt voltooid en eindelijk levert de kolonie winst op: naast diamanten wordt vanaf 1911 in Karibib marmer gewonnen; de mijnbouwmaatschappij OMEG delft bij Tsumeb met groot succes kopererts.

Het Zuid-Afrikaanse mandaat

Na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in 1914 eindigt het Duitse koloniale tijdperk in Zuidwest-Afrika. De Britten laten Zuid-Afrikaanse troepen binnenmarcheren en op 12 mei 1915 nemen ze Windhoek in. Twee maanden later capituleert het Duitse koloniale leger. Nu vestigen zich er nog meer blanke Zuid-Afrikanen. Duizenden Duitsers worden het land uitgezet. In 1919 wordt Zuidwest-Afrika in het Verdrag van Versailles uitgeroepen tot mandaatsgebied van Zuid-Afrika. Vanaf 1929 wordt het geregeerd door een gouverneur-generaal. In 1939 leidt het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog opnieuw tot het interneren van veel personen van Duitse afkomst; sommigen worden op hun boerderijen onder huisarrest gesteld. Na het einde van de oorlog blijven de meesten in Zuidwest-Afrika.

Vanaf 1946 eisen de Verenigde Naties, de opvolger van de Volkenbond, dat Zuid-Afrika het mandaat over Zuidwest-Afrika teruggeeft. De politieke en juridische strijd om de rechtmatigheid van dit mandaat zet Zuid-Afrika ertoe

aan om in 1948 apartheidswetten in te voeren in Zuidwest-Afrika, zijn 'vijfde provincie'. Tien jaar later ontstaat een eerste verzetsbeweging. Ovambo, die in Zuid-Afrikaanse mijnen werken, stichten de OPC, Ovamboland People's Congress, onder leiding van Toivo ya Toivos, later door Sam Nujoma omgevormd tot de onafhankelijke Namibische organisatie SWAPO: South West African People's Organisation. In de jaren 1960 en 1970 maken de zwarten en kleurlingen in Namibië ingrijpende veranderingen mee: het Windhoeker Township Katutura wordt gebouwd en de mensen worden naar etnische afkomst overgebracht naar speciaal daarvoor gecreëerde 'thuislanden'.

Bevrijdingsstrijd

De SWAPO is inmiddels een gewapende strijd begonnen tegen de Zuid-Afrikaanse bezetter van guerrillasteunpunten in Zuid-Angola en in Ovamboland. Op 26 augustus 1966 bombardeert het Zuid-Afrikaanse leger een van deze steunpunten (Ongulambashe, Ovamboland) en verklaart het gehele noorden van Namibië inclusief het Kaokoveld tot 'politiezone', de facto dus tot oorlogsgebied. In deze regio speelt zich de volgende twee decennia de guerrillastrijd af om de onafhankelijkheid. Daarbij komen veel Himba en San terecht in het Zuid-Afrikaanse kamp. Deels vrijwillig, deels daartoe gedwongen werken ze als kaartlezers en gidsen voor het leger, wat wraakacties van de SWAPO tot gevolg heeft. Slechts één keer krijgt het blanke hart van Namibië te maken met de oorlog, als in 1978 in café Treff in Swakopmund een SWAPO-bom explodeert.

In 1975 besluit Zuid-Afrika Namibië stapsgewijs grotere autonomie toe te staan. Bij de 'Turnhalle-conferentie' in Windhoeks historische turnhal stellen gematigde oppositiepolitici van alle huidskleuren een ontwerp op voor de grondwet voor het nieuwe Namibië.

Foto: Erhard Pansegrau

Uit deze conferentie komt de nieuwe partij DTA (Democratic Turnhalle Alliance) voort, die in tegenstelling tot de SWAPO inzet op onderhandelingen met de RSA. In 1978 wint deze DTA de eerste algemene verkiezingen en hun leider Dirk Mudge wordt president van Namibië. Zijn besluiten worden echter, net als voorheen, door Zuid-Afrika gecontroleerd. De VN erkent deze verkiezingen niet, omdat de SWAPO er niet aan heeft meegedaan.

Pas eind jaren 1980 komt er uiteindelijk beweging in het onafhankelijkheidsproces. In 1988 komen Zuid-Afrika, Cuba en Angola overeen alle Cubaanse troepen uit Angola terug te trekken, voor Zuid-Afrika de voorwaarde voor Namibië's onafhankelijkheid. In 1989 vinden onder toezicht van de VN verkiezingen plaats die de SWAPO deze keer wint. Op 21 maart 1990 roept Namibië de onafhankelijk-

Boven: Het SWAPO-kantoor van Tsumeb is geschilderd in de kleuren van de Namibische vlag. Rechts: Deze generatie groeit op in hun eigen staat.

heid uit. De SWAPO-leider Sam Nujoma wordt president.

Reconciliatie

De nieuwe regering voert niet vergelding maar verzoening, 'reconciliatie', in zijn vaandel. Men wil de kloven dichten die door apartheid en gewapende strijd zijn ontstaan tussen blanke en zwart enerzijds en tussen de Namibische bevolkingsgroepen anderzijds. Ook de gevreesde onteigeningen van blanke boeren blijven uit. Zelfs als de SWAPO bij de verkiezingen van 1994 de voor een grondwetswijziging benodigde tweederde meerderheid behaalt, blijft Nujomas politiek omzichtig. Maar het verbale geweld tegen blanke boeren neemt toe en men dreigt blanke regeringsleden af te zetten. Dit soort agressie dient om de vele arme, landloze en werkeloze mensen te kalmeren die hoofdzakelijk uit Ovamboland komen en de regering verwijten niets te doen. Ook de oude SWAPO-kampen eisen loon, dat wil zeggen land, voor hun inzet. De regering neemt een wet aan die onteigeningen onder bepaalde voorwaarden toelaat. Die moeten echter niet met geweld maar volgens het principe *willing seller, willing buyer* worden uitgevoerd.

Pas in 2005 komt het tot een eerste onteigening van een farm onder omstandigheden die niet iedereen als geslaagd beschouwd. De gedwongen verkoop van een farm ten oosten van Windhoek waar snijbloemen worden gekweekt, heeft plaats ver beneden de waarde. Met de verkoop verliezen twaalf werknemers hun baan en rond zestig familieleden de basis voor hun levensonderhoud; onvoorzien door de regering. In 2005 eindigt de derde ambtsperiode van president Sam Nujoma. Zijn opvolger is de Ovambo Hifikepune Pohamba, die al na enkele maanden door zijn omzichtige politiek en respectvolle omgang met alle bevolkingsgroepen positieve accenten weet

Foto: Günther Lahr

te leggen en in 2009 wordt bevestigd in het ambt.

VOLKEN EN CULTUREN

Met slechts 2,1 miljoen inwoners, dat zijn 2,2 mensen/km², is Namibië – ruim twintig keer zo groot als Nederland – na Mongolië het dunstbevolkte land ter wereld. Maar dit is slechts een gemiddelde, want 66% van de bevolking leeft op een relatief klein stuk grond in Ovamboland, waar een duidelijk hogere bevolkingsdichtheid is van 20 inwoners/km². 38% van de bevolking woont in de steden. Naast het Engels, dat sinds 1990 officiële taal is, worden in Namibië 28 idiomen gesproken. Afrikaans is wijd verbreid, hier en daar wordt Duits gesproken. Engels werd in 1990 slechts door 7% van de zwarten beheerst. Er leven 12 grotere etnische bevolkingsgroepen in het land.

Ovambo

De grootste groep wordt met ongeveer 50% gevormd door de Ovambo.

Het land waar ze traditioneel zijn gevestigd ligt ten noorden van de Etosha Pan in de regio tussen Kaokoveld in het westen en Kavango in het oosten, waar de uit Angola komende rivier Kuvelai zich tot een delta vertakt en opdroogt in de Kalahariwoestijn. Rond de 16de eeuw immigreerden de Ovambo naar deze uitgestrekte vlakte die zeer vruchtbaar is, omdat ze elk jaar wordt overstroomd door de Kuvelai, die *efenja* wordt genoemd. Taalkundig behoren de Ovambo tot de zuidwestelijke Bantoe, een taalgroep die in heel Centraal-Afrika voorkomt. De landbouwers en vissers vestigden zich als een van de weinige volken van Namibië blijvend in de oorspronkelijk gekozen regio. Bevolkingsgroei en territoriale geschillen leidden later tot een opsplitsing in acht stammen die elk een koning aan het hoofd hebben en die duidelijk verschillende dialecten spreken. De grootste gemeenschap vormen de Kwanyama (37%), gevolgd door de Ndonga (29%). De gemeenschappelijke taal Oshivambo, tevens schrijftaal, berust op het dialect van de Ndonga.

De Ovambo bezitten een matriachale maatschappelijke orde. Dat betekent dat nakomelingen en bloedverwanten zich definiëren via de moederlijke lijn. Het betekent echter niet dat vrouwen de gemeenschap leiden. Niet de moeder, maar de broer van de moeder is hoofd van het familieverband. De kinderen erven het bezit of de politieke functie van hun oom. De meeste families zijn polygyn (veelwijverij), elke vrouw bezit haar eigen hut waar ze de kinderen opvoedt. In de traditionele religie vereren de Ovambo één hoogst goddelijk wezen. Belangrijker is echter de rol van de voorouders, aan wie men offert om onheil af te wenden of een wens te uiten. De angst voor hekserij leidt tot allerlei beschermingsmaatregelen zoals het dragen van amuletten of het uitvoeren van magische handelingen die boze krachten op afstand moeten zien te houden. Door de inzet van vooral Finse missionarissen zijn de meeste Ovambo tegenwoordig christelijk.

Traditioneel staat aan het hoofd van elk van de acht stammen een *ohamba*, een koning. Het koloniale bestuur en de apartheid hebben deze praktijk bemoeilijkt of zelfs verhinderd. Sinds de onafhankelijkheid van Namibië worden echter opnieuw koningen benoemd. In 2005 werden de tot dan toe geldende regels van de mannelijke opvolging overboord gegooid en kregen de Kwanyama met Martha Nelumbu voor het eerst een vrouw tot *ohamba*.

De Ovambo werden in de tijd van de apartheid als seizoenarbeiders aangesteld op de farms van Centraal-Namibië, in de uraan- en diamantmijnen van de Namib en de vissershavens van Walvis Bay en Lüderitz. Velen vonden ook in de regio Windhoek een baan. Voor deze arbeiders betekende dit dat ze hun familie maar een paar keer per jaar konden opzoeken. Ondanks pogingen van de Namibische regering om in Ovam-

boland zelf arbeidsplaatsen te creëren, is er tot nu toe weinig veranderd.

Nama

De Nama vormen met 5% een belangrijke bevolkingsgroep. In Namibië leven 10 Nama-stammen elk geleid door een opperhoofd, een zogenaamde kapitein. De positie van kapitein is erfelijk. In zijn adviserende functie staat hem een gekozen raad ter zijde. Voorvaders van de Nama, de Khoi, leefden al rond de jaartelling als veetelers in Namibië. De gemeenschap veranderde ingrijpend door de komst van Orlam-Nama uit Zuid-Afrika (zie geschiedennis), die, omdat ze beter waren opgeleid en bewapend, snel de politieke leiding overnamen. Leefgebied van de Nama is de zuidelijke helft van Namibië, maar er is ook een groep die bij Seisfontein in het noordelijke Damaraland leeft. Ze hebben een opvallend uiterlijk: met hun tengere gestalte, roodbruine huid en hoge jukbeenderen hebben ze een bijna Aziatisch voorkomen. Hun taal bezit net als die van de San (zie p. 29) een serie klik- en smakklanken.

De traditionele religie van de Nama draait om twee goden, een goede god in het oosten, die wordt geassocieerd met het glore van de dag, en een boze god in het westen, die na zonsondergang, beschermd door de nacht, kwaad doet. Het geloof in geesten is wijd verbreid en de angst voor de geesten van voorouders is groot. De Nama behoren net als de Ovambo tot de volken die intensief werden gemissionieerd. Niettemin is de angst voor geesten onder dit christelijke laagje nog zeer aanwezig. Anders dan de Ovambo bezitten de Nama een patrilineair familiesysteem. De zonen erven het vermogen en de positie van de vader. Als veetelers maakten de Nama oorspronkelijk uitgebreide trektochten met hun kuddes rundvee en schapen, maar sinds de opdeling van hun grond in landbouwland is dit niet meer mogelijk. In het zuiden van

Rechts: Een Himba-familie voor hun hut in het Kaokoveld.

Foto: Friedrich H. Köthe

Namibië hebben veel Nama werk gevonden als arbeiders op farms. Namavrouwen worden zeer gewaardeerd in het huishouden.

Kavango

Bijna 10% van de circa 2 miljoen Namibiërs wordt gevormd door de Kavango, bewoners van de gelijknamige regio tussen Ovamboland en Caprivi. De in vijf ondergroepen opgedeelde Kavango stammen net als hun burens af van Bantoe en vestigden zich rond de 18de eeuw in hun leefgebied aan de Okavangorivier. Een speciale rol nemen de Mbukushu in, die zich vroeg verbonden met de hier rondtrekkende San en enkele karakteristieken van de Santaal en cultuur hebben overgenomen. De Kavango zijn matriarchaal georganiseerd en leven van akkerbouw en veeteelt. De visserij speelt een belangrijke economische rol bij de stammen aan de rivier, terwijl de landinwaarts levende Mbukushu aan de jacht de voorkeur geven. Omdat het leefgebied van de Kavango bestaat uit zandgrond

van de Kalahari, gebruiken ze een door ossen getrokken slee om de oogst of het bouw materiaal te vervoeren. Met het toenemende toerisme hebben de Kavango een nieuwe inkomstenbron ontdekt: ze leveren het overgrote deel van het houtsnijwerk dat in souvenirwinkels en op de grote houtmarkten in Okahandja wordt verkocht.

Opperhoofd van elke Kavango-groep is een in matrilineaire lijn aangewezen hoofdman. Hij is ook spiritueel leider en staat in contact met zijn gestorven voorgangers om het welzijn van zijn volk veilig te stellen. Symbool van zijn levenskracht is het grote vuur dat bij zijn dood uitgaat. In de religie spelen het hoogste wezen Karunga, natuurverschijnselen als zon, maan en wind en de geesten van voorouders een belangrijke rol.

Bezwerende toverkunst moet heksen en zwarte magie op afstand houden. In geval van acute bedreiging zoeken de mensen een waarzegger of genezer op. Missiewerk was weliswaar succesvol, maar heeft de traditionele geloofsvoorstellingen nog niet helemaal uitgeroeid.

Herero en Himba

Ongeveer 7% van de Namibiërs wordt tot het volk van de Herero gerekend dat is verdeeld in drie grote, geografisch gedefinieerde stammen: de Maharero-Herero van Okahandja, de Zeraoua-Herero van Omaruru en de Mbanderu van Gobabis. Tot de Herero behoren bovendien de Himba, die in het Kaokoveld nog een overwegend nomadisch leven leiden, zoals vroeger alle Herero deden. De stammen die uit het Kaokoveld naar het zuiden trokken (zie historisch overzicht p. 14), veranderden onder invloed van missie en koloniaal bestuur hun levensstijl, vestigden zich blijvend en bekeerden zich tot het christendom. Traditioneel bezitten de Herero een maatschappelijke orde waarin zowel de moederlijke als de vaderlijke lijn bepalend is: via de matrilijn wordt het nageslacht doorgegeven, de patriline bepaalt woonplaats en autoriteit binnen de familie. Etnisch behoren de Herero tot de Bantoesprekende volken, hoewel ze hun klik- en smakklanken van de Nama en San hebben overgenomen.

Overheersende vorm van landbouw is het telen van rundvee. Vroeger dreeven de nomaden hun kuddes naar goede weides waarbij ze grote afstanden aflegden. Tegenwoordig zijn de veetelers gesetteld en moeten ze door het wisselen van weides binnen het farmgebied hun kuddes voeden. Runderen spelen niet alleen een materiële maar ook een religieuze rol als verbindende schakels tot de voorouders (daarover meer onder de Himba). De gevechten van de Herero met de Nama (zie p. 19) en de Duitse koloniale troepen hebben de oorspronkelijk los verbonden gemeenschappen tot één volk gevormd met een headman als opperhoofd. Na koning Tjamuaha, begin 19de eeuw, volgde een reeks leiders, zoals bijvoorbeeld Maharero, die

weliswaar werden gekozen maar nooit werkelijk door alle Herero werden geaccepteerd. De situatie is tegenwoordig niet anders: Kuaima Riruako wordt door veel Herero niet als hun legitieme vertegenwoordiger beschouwd. In het belang voor hun eigen groep verzetten lokale chiefs zich tegen zijn richtlijnen.

Het contact met de missie en het koloniale bewind had twee vreemde veranderingen bij de Herero tot gevolg: ten eerste verwisselden de vrouwen hun kleding uit leer en bont voor een Victoriaanse dracht die bestaat uit meerdere tot op de grond en over elkaar vallende rokken, een strak keurslijfje met pofmouwen en een kapje waarop een stijve, dwarsstaande reep stof is bevestigd. Met dit hoofddekseel verwerkten de Hererovrouwen hun oorspronkelijke, uit twee vlechten bestaande kapsel, die de hoorns van runderen symboliseren, in de nieuwe dracht. De tweede verandering betreft gedrag en kleding van de mannen: zij begonnen al in de koloniale tijd, in fantasie-uniformen en met houten geweren, te exerceren in kleine, op geheime genootschappen lijkende verenigingen. Deze verenigingen kregen voor de Herero uitzonderlijke betekenis toen de traditionele sociale structuur na de nederlaag op de Waterberg voor het grootste gedeelte verloren was gegaan. De 'exercers' werden een bindend element binnen het uit elkaar gedreven volk. Het exerceren van de overwonnenen naar het voorbeeld van de overwinnaars activeerde de wil tot overleven. Tot op de dag van vandaag zijn deze exercitiegezelschappen actief. Ze treden op tijdens de grote vooroudergedenkdagen van de Herero in Okahandja of Omaruru.

Himba

Het volk van de Himba (eigenlijk OvaHimba), dat verwant is aan de Herero en nog net zo in het Kaokoveld leeft als vroeger alle Herero deden, telt ca. 16.000 mensen (2002). Het zijn

Rechts: Twee Damara in de buurt van de Spitzkoppe.